

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан факультету суспільних наук
проф. д.політ.н. Остапець Ю.О.

«12» *листопада* 2021 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ СТАРОДАВНЬОГО СХОДУ

Рівень вищої освіти: **Перший (бакалаврський)**

Галузь знань: **03 Гуманітарні науки**

Спеціальність: **033 Філософія**

Освітня програма: **Філософія**

Статус дисципліни: **обов'язкова**

Мова навчання: **українська**

Ужгород 2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія Стародавнього Сходу» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 033 Філософія освітньої програми Філософія.

Розробник: канд. філос. н. Матвієнко О.І., доцент кафедри філософії

Робочу програму розглянуто та затверджено на засідання кафедри філософії
протокол №11 від 29 червня 2021 року

Завідувач кафедри доц. к.філос.н. Левкулич В. В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук
протокол №8 від 01 липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії к.пед.н., доц. Попадич О.О.

© Матвієнко О.І., 2021 рік

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021 рік

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 180	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 6	2-й	2-й
	Лекції:	
	36 год.	20 год.
	Практичні (семінарські):	
	36 год.	–
Вид підсумкового контролю: іспит	Лабораторні:	
	–	–
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	108год.	160 год.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Дисципліна «Філософія Стародавнього Сходу» є нормативною навчальною дисципліною циклу професійної та практичної підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», призначена для викладання студентам I курсу за спеціальністю «Філософія» на факультеті суспільних дисциплін.

Метою навчальної дисципліни є засвоєння змісту філософських розмислів видатних мислителів Стародавності та принципів їх історико-філософської реконструкції; глибоке і творче засвоєння основ філософських учень мислителів та шкіл стародавнього Сходу як однієї із важливих складових історії світової філософії.

Завданням дисципліни є:

- надання студентам основ теоретичних знань з філософії Стародавнього Сходу;
- формування вмінь та навичок вивчення і осмислення неповторності філософських ідей філософії Стародавнього Сходу;
- ознайомлення із сучасним станом вивчення історичного філософського надбання щодо філософії Стародавніх Китаю та Індії.

Студент повинен **знати**:

- особливості та характерні риси західного та східного типу цивілізацій;
- особливості східного та західного філософствування і їх певну взаємодоповнюваність;
- умови й особливості зародження і можливі форми вираження світоглядної проблематики;
- найперші джерела філософської думки Стародавніх Індії та Китаю;
- найперші проблеми, які ставила та вирішувала давньосхідна філософська думка;
- основні філософські питання, сформовані мислителями Стародавнього світу та ключові методологічні принципи історико-філософських досліджень їх філософської спадщини;
- теоретичні основи філософської думки Стародавнього Сходу;
- основи вчень провідних представників філософії Стародавнього Сходу;
- на базі класичних методів пізнання володіти категоріальним та понятійним апаратом Східної філософії.

Студент повинен **уміти**:

- порівнювати між собою провідні ідеї філософських шкіл Стародавнього Сходу;
- виділяти у філософських текстах саме те, що є характерним для східного типу мислення;
- оцінювати світоглядну цінність ідей давньосхідної філософії;
- здійснювати самостійний аналіз змісту філософських текстів Стародавнього світу;
- застосовувати форми та способи східного філософського дискурсу для обґрунтування та збагачення власного світогляду, вдосконалення особистої культури філософування;

- аналізувати філософські тексти Стародавнього Сходу; використовувати набуті знання та навички щодо аналізу сьогодення.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні:

ЗК 1 розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку суспільства і уміння їх використовувати у професійній діяльності та всебічно аналізувати історичні процеси, події та факти з наукових позицій й їх тлумачення.

Фахові:

ФК 1 розуміння сутності філософії та її роль в історії культури, специфіки взаємин філософії з іншими формами духовного життя людства (релігією, наукою, мистецтвом);

ФК 3 володіння проблематикою основних філософських дисциплін;

ФК 5 знання основних етапів розвитку науки та критеріїв науковості, розуміння ролі науки в розвитку цивілізації, сутності та значущості наукової раціональності;

ФК 6 розуміння основних закономірностей розвитку природи і суспільства та місця людини у світі.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Засвоєнню знань з навчальної дисципліни «Філософія Стародавнього Сходу» передують ряд філософських дисциплін, прослуханих студентами на попередніх курсах: «Філософська пропедевтика», «Культурологія», «Риторика», «Релігієзнавство»

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Філософія Стародавнього Сходу», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання:

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Здатність продемонструвати знання та розуміння основного комплексу знань за навчальною програмою. Рівень знань цих основ повинен бути базовим, тобто рівнем, необхідним для роботи в традиційних сферах застосування.	ПРН 1
Володіння навичками логічної побудови наукового тексту, усного мовлення, уміння аргументувати свою наукову, громадянську та професійну позиції.	ПРН 4
Володіння навичками аналізу та інтерпретації гуманітарних (передусім – філософських) текстів.	ПРН 7

Уміння готувати аналітичні та довідково-інформаційні матеріали з суспільствознавчих, гуманітарних і філософських питань.	ПРН8
Аналізувати теоретичний зв'язок та взаємовплив філософських шкіл і традицій.	ПРН 10
Складати порівняльні характеристики різних філософських традицій у відповідності з історичними умовами їх формування.	ПРН 11
Володіти навичками наукового пізнання і логічного мислення.	ПРН 15
Осміслено підходити до аналізу співвідношення філософського світогляду з міфологічним, релігійним та науковим.	ПРН17

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «**Філософія Стародавнього Сходу**»

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Знати основні поняття та особливості зародження і розвитку філософської думки у стародавній Індії, стародавньому Китаї, визначати основні осередки розвитку стародавньої філософії; ; демонструвати понятійно-категоріальний апарат та базову професійну термінологію філософської антропології; опанувати основними філософськими ідеями видатних мислителів.	ПРН 1
Демонструвати спеціалізовані знання в межах певної теоретико-методологічної та історико-філософської проблематики, сполучати системну обізнаність з відповідною спеціальною літературою; володіти методами опрацювання філософської та наукової літератури українських та зарубіжних фахівців, узагальнення та аналізу матеріалу.	ПРН 4
Демонструвати аналітичні здібності у роботі із першоджерелами, вміти викласти власну позицію з приводу опрацьованого матеріалу; застосовувати творчий підхід до вирішення поставлених завдань,	ПРН 7
Уміти логічно формулювати думку у роботі над аналітичними доповідями, доводити аргументовані висновки з приводу актуальних питань обраних тем досліджень. Вміти працювати з науковою літературою, аналізувати стан розробленості проблеми, його перспективи; чітко висловити свою думку у написанні есе, презентації, творчого повідомлення тощо.	ПРН 8
Аналізувати та систематизувати набуті знання в фаховій сфері; розуміти взаємовплив філософських систем та концепцій у становленні і розвитку філософського мислення Стародавнього Сходу; вміти застосовувати знання філософії Стародавності в аналізі явищ і процесів суспільного буття людини.	ПРН 10

Здійснювати порівняльний аналіз різних філософських систем стародавнього світу; аналізувати причинно-наслідкові зв'язки між філософськими ідеями та соціально-культурними та політичними умовами.	ПРН 11
Проектувати й аналітично обґрунтовувати цілі та напрямки діяльності; застосовувати загальнонаукові методологічні принципи пізнавальної діяльності у філософському дослідженні; орієнтуватися у досягненнях філософії Стародавнього Сходу з метою їх узагальнення та систематизації.	ПРН 15
Розуміти специфіку переходу від міфології до філософії, зародження та особливості розвитку філософської думки Стародавнього Сходу; появу, причини і риси філософського світогляду і місце людини у ньому; демонструвати порівняльну відмінність різних світоглядних систем.	ПРН 17

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

У процесі викладання навчальної дисципліни «Філософія Стародавнього Сходу» передбачене застосування як академічних, традиційних, так і проблемно-орієнтованих, інноваційних інтерактивних навчальних технологій. У процесі виконання студентом самостійної роботи перевага надається ініціативному самонавчанню, що дозволяє студенту в межах загальних тем обирати і досліджувати проблемні питання за інтересами.

При викладанні дисципліни «Філософія Стародавнього Сходу» застосовувалися як традиційні, так і інноваційні та інтерактивні форми занять: проблемна лекція, лекція-конференція, семінар-дискусія, семінар-конференція. Метою таких форм навчання є формування та удосконалення: навиків творчого осмислення інформації, та креативних підходів до її презентації; вміння правильно висловлюватися й аргументувати власну думку; здатності до конструктивного діалогу; критичного мислення, особистісних характеристик (толерантність, комунікабельність, повага до альтернативної думки) тощо.

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Філософія Стародавнього Сходу» здійснюється на основі результатів **поточного, модульного та підсумкового (екзамен) контролів.**

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

За умов кредитної технології навчання контроль успішності студентів поділяється на:

- **поточний контроль**, який здійснюється викладачем безпосередньо в ході вивчення дисципліни на лекціях (фронтальне опитування), практичних заняттях (усний, письмовий, комбінований, тестовий, практичний, презентація).

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння аргументувати власну позицію;
- виконання практичних завдань;
- контрольні тестування;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 60 балів.

- **модульний контроль успішності**, який здійснюється з метою оцінки рівня засвоєння студентом програми навчальної дисципліни (письмове тестування).
- **підсумковий семестровий контроль**: усне опитування, відповіді на запитання.

Форма підсумкового семестрового контролю: екзамен.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	40	100
6	6	6	6	6	7	7	8	8		

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (Модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота									Модульна контрольна робота	Сума
T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18	40	100
7	7	7	7	7	7	6	6	6		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів	Кількість	Максимальна кількість балів
Практичні (семінарські) заняття	5	5	5	5
Комп'ютерне тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10
Письмове тестування при тематичному оцінюванні	1	10	1	10
Презентація	1	5	-	-
Реферат	-	-	1	5
Модульна контрольна робота	1	20	1	20
Разом	100			

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів. Бали, отримані студентом, конвертуються в підсумкову оцінку з дисципліни у відповідності до шкали оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		

64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

«відмінно»	студент міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок
«добре»	студент добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного
	студент в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій

«задовільно»	літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю
«незадовільно»	студент не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6. 1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Умови формування та загальні риси філософії стародавності

Тема 1. Філософія Стародавнього світу в історико-філософському процесі

Виникнення філософії як фундаментальна теоретико-методологічна проблема. Співвідношення наукового та міфологічного світогляду. Визначення понять: міф, епос, традиція.

Філософія та історія філософії. Філософська творчість у минулому як предмет історії філософії. Мета і завдання історико-філософської науки. Основні методологічні принципи історико-філософських досліджень, їх співвідношення з методологічними засадами інших історичних наук.

Проблема періодизації історії розвитку філософського знання. Співвідношення змісту понять філософія, мудрість, світогляд, практика. Джерельна база дослідження філософії Стародавнього світу, її особливості та складність реконструкції автентичного змісту. Підстави заперечення належності східних духовних традиції до історії філософського знання.

Тема 2. Специфіка культурного середовища східної традиції філософствування

Культурне багатоманіття Сходу. Традиція і творчість у культурі стародавньої Індії. Специфіка співвідношення творчості та традиції у мистецтві Сходу. Традиції театрального мистецтва та його соціальні функції у різних культурних

осередках сходу. Компаративний аналіз історії розвитку жанрів та напрямів театру у Європі та в східних країнах. Ритуальне та естетичне значення танцю у Бірмі, Індії, Китаї, та Тайвані. Символізм та догматизм танцювального мистецтва, його інтегрованість у соціальну структуру східних країн.

Образотворча та архітектурна спадщина Сходу. Особливість буттєвого статусу візуального образу та його філософсько-релігійний зміст. Багатоманіття архітектурних традицій Сходу, їх зв'язок з уявленням про світобудову та світопризначення.

Сенсожиттєві запити в індуїзмі, уявлення про смерть. Обов'язок як призначення людини у соціокультурних традиціях Китаю і Японії. "Я" та "Ми" як основа захисту від "абсурду" і страху смерті. Бойове мистецтво та ідеал воїна, що не прагне перемагати.

Тема 3. Особливості східного світосприйняття

Відмінні риси східної та західної філософських традицій. Світоглядні передумови становлення стародавньої східної філософії. Джерела та витoki філософії Сходу. Характерні риси східної філософської термінології. Актуальність перегляду традиції протиставлення філософії Сходу філософській традиції Заходу. Географія ідей східної філософії, її джерельна база та особливості збереження.

Характеристика світоглядних первнів східної філософії. Умови формування та загальні риси філософії Стародавності. Рабовласництво та його вплив на світогляд стародавньої людини. Нові форми раціональності як умови теоретичного виділення людини.

Духовна культура Месопотамії та Єгипту. Умови формування та загальні риси перших паростків вільнодумства Стародавності. Перші паростки теоретичного мислення Месопотамії та Єгипту. Раціональне ставлення до процесі і явищ серед шумерів та асирійців. Предфілософія Єгипту та Вавілонії. Літературна спадщина Давнього Єгипту: «Казка про двох братів», «Казка про красномовного селянина», «Бесіда розчарованого зі своєю душею», «Речення Іпусера», «Пророцтво Неферті», «Суперечка людини і Ба», «Пісня арфіста», «Повчання гераклеопольського царя до свого сина Мерикара», «Книга мертвих». Літературна спадщина Вавілонії: «Епос про Гільгамеша», «Діалог пана з рабом», «Поема страждаючого праведника», «Поема про Атрахасіса», «Енума еліш» («Коли вгорі...»).

Змістовий модуль 2. Філософія Стародавньої Індії

Тема 4. Зародження давньоіндійської філософської думки.

Ведична філософська спадщина

Початок філософії в Стародавній Індії. Специфіка та історія соціокультурного середовища стародавньої Індії, головні світоглядні категорії. Особливості санскриту, та проблеми перекладу на європейські мови. Структура джерельної бази історико-філософських досліджень стародавньої Індії. Філософія стародавньої Індії очима європейців.

Витоки формування давньоіндійської філософії. Уявлення про "класичну (традиційну) філософію Індії". Періодизація давньоіндійської філософії: ведичний, епічний та класичний періоди. Передфілософія ведичного періоду та її першоджерела.

Історичний огляд Стародавньої Індії (XVI – II ст. до н. е.). «Веди» як духовне підґрунтя філософського знання. «Веди» – найдавніша пам'ятка духовної культури арійської Індії. Цілеспрямованість Вед. Поетика Вед. Значення ритуалу жертвовності. "Веди"- найдавніший поетичний, релігійний та філософський твір людства. Змістовні та жанрові особливості текстів "Самхитів", "Брахманів", "Араньяків" та "Упанішад". Значення ритуалу жертвовності. Мандала. Форма знання "Вед" (шрутї – одкровення).

Співвідношення релігійних уявлень та філософських запитувань в Упанішадах. Діалектична єдність Атмана і Брахмана. Уявлення про абсолютну особистість. Структурна особливість змісту "Самхитів": Рігведи (веди гімнів), Самаведи (веди пісень), Яджурведи (веди ритуалів), Атхарваведи (веди потаємного знання). Веди-загадки (X мандала) – зародок філософського знання. Постановка питання про "Єдине" – основне питання філософії.

"Веданги" як комплекс знань практичного характеру. Засоби формування передфілософського знання: слово – міф, ритуал – жест, табу."Веданга" – п'ята веда або "веда вед". Ріші – поет-пісняр (першообраз Індійського мудреця). Поняття мандали.

Форма знання «сміті» (запам'ятовування): епос, пурани («минулий»), ітіхаси («так то було» – спроба історичних переказів), дхармашастри (закони, сутри). Сміті як людське, досвідне знання.

Перехід від міфу до філософського знання. Ведійський міф та його розвиток у змісті ведійського знання. Індійський та ведійський міф. Спроба вияву закономірності розвитку ведійського знання. Перехід від політеїзму до монотеїзму. Космічний закон «ріта» (до; першообраз понять: карми, сансари, дхарми). Акти-інваріанти та пошук опори. Космологічний (центр всесвіт; космогонічний (пошук першоначала) міф. Розрив «Неба» та «Землі». «Піднебесся». Праджапаті (самозароджені-Атман-Брахман як єдине).

Епічний період розвитку філософської думки в Індії. Загальна характеристика першоджерел. Зміст творів "Рамаєна" та "Махабхарата" у історичних релігієзнавчих та історико-філософських розвідках. Кодекс законів "Ману". Переорієнтація світоглядних спрямувань авторів епічної літератури.

Тема 5. Упанішади (VIII – VII ст. до н. д.) – перша спроба філософського знання

Упанішади, відносна самостійність та взаємозв'язок з Ведами. Брахмани, аран'яки, упанішади. Пошук першопринципу. Ут-гіт-ха (тріада: життя, смерть, безсмертя; Рігведи, Самаведи, Яджурі і т. ін.) – принцип спроби систематизації знання. Найбільш давні "Упанішади": "Брихадараньяка", "Чхандогья", "Тайттірія", "Айтарєя", "Каушітака". Філософська особливість упанішад: тотожність суб'єкта

та об'єкта ("Ти – одне з Тим"), вчення про опосередкування пізнання (пранудихання), вчення про ритм, вчення про норму поведінки.

Діалог вчителя та учня. Езотеричність знання. Споглядальність та йога (самадхі – зосередження) в упанішадах. Міфічне забарвлення "Упанішад": образність та метафоричність викладу, ототожнення прани з космічною силою (вітром), про посмертний шлях людей (карма та сансара). про бессмертний шлях богів. Упанішади – духовне підґрунтя ортодоксальної філософії в Стародавній Індії (веданти).

Тема 6. Ортодоксальні даршани Стародавньої Індії.

Філософська система веданти

Даршани – перші філософські школи Індії. Специфіка мети й призначення постановки філософських питань мудрецьми стародавньої Індії. Багатозначність слова «даршана». Сенс філософствування – звільнення від страждань. Головна ознака філософського знання: пошук першопринципу, системність мислення, концептуальність, звернення до аналізу мови, звернення до логіки. Йога – безпосередня практика філософствування.

Даршани – філософські школи класичного періоду. Традиція типізації згідно ставлення до самхітів (астика, настика). Базові поняття філософської картини світу у стародавній Індії. Даршана як особистий досвід філософування. Сутра та каріки як жанр філософського тексту. Специфіка статусу ведичної літератури у системі поглядів представників різних даршан.

Головна ознака ортодоксальних даршан: абсолютизація сакрального Ведійського тексту; абсолютизація Абсолюту (Брахман-Атман). Особливість даршан як особливість засобів пізнання Абсолюту (субстанції).

Ортодоксальна даршана "веданта". Засновник – мудрець Бадараяна. Етимологія назви ("веданта" – кінець вед.). Першоджерело: "Брахма-сутра" Бадараяни. Походження та розвиток "веданти". Перше філософське узагальнення упанішад. Єдність та різноманітність поглядів "веданти". Вчення про "Я" та про Бога. Вчення про Брахмана-Атмана. Розвиток поглядів на світ у веданті. Монізм Шанкари. Світ як ілюзія (майя) у вченні Шанкари. Обмежений монізм Рамануджи. Вчення про звільнення від страждання. Кармічна теорія причинно-наслідкових зв'язків. Адвайта-веданта Шанкари: два рівні осягнення істини; знання як умова звільнення. Вішішта – адвайта – веданта Рамануджі: триєдність реальності – матерія (ачіт), душа (чіт), Бог (Ішвара); концепція персоніфікованого божества – Ішвари; якісне розмежування "Я" і Абсолюту. Дуайта-веданта Мадхва: персоніфікація божества (Вішну); реальність існування виявленого "Я"; служіння Богу як умова звільнення класифікація особистісних душ.

Тема 7. Філософська система санкх'я.

Уявлення про співвідношення "пракріті" та "пурушу" у даршані "санкх'я". Засновник – мудрець Капіла. Етимологія назви ("перелік"). Першоджерело: "Санкх'я-каріки". Пропозиції: визначення двох субстанцій та їх взаємодії як процесу еволюції світу. "Пракріті" – абсолютний розвиток, що здійснюється за

допомогою взаємодії трьох гун ("саттва" – світла, "тамас" – темна, "раджас" – енергія). "Пурушу" – абсолютне "Я", яке як абсолютний спокій є засобом врівноваження і співвідношення внутрішнього та зовнішнього світу. Уявлення про "гуни". Фактичний атеїзм філософії санкх'я. Диференціація пурушу та пракриті, як умова особистого звільнення. Три джерела знання: чуттєвість, умовивід і знання – шруті. Відмінність між "річчю-у-собі" та "річчю-для-нас". Ідея причинно-наслідкового зв'язку як реалізації наслідків, закладених у причині. Значення просвіти в становленні вільної особистості.

Тема 8. Філософія ньяя та вайшешика

Даршана "ньяя" та даршана "вайшешика": історія взаємин. Теорія пізнання та логіка даршани "ньяя". Засновник – мудрець Гаутама (Акшопада). Етимологія назви ("ньяя" – правило, метод, канон, силогізм). Першоджерело: "Ньяя – сутра". Вчення про процес пізнання, про форми мислення та риторику. Оригінальна розробка понять "сприйняття" та "умовивід" (так звана теорія "проникнення"). Вчення про успіх звільнення індивідуального "я" від страждань як критерій істинності знання. Гносеологічне спрямування розмислів представників даршани Ньяя та метафізика школи Вайшешика. Спільна для цих даршан емпіристська спрямованість. Ідея причинно-наслідкового зв'язку та Божественного Принципу як детермінанти буття. Увага до мовних та мовленнєвих конструкцій.

Ключові світоглядні питання у розмислах прихильників даршани "вайшешика". Засновник мудрець Улука (Канада). Етимологія назви ("вішеша" – характерна, особлива). Першоджерело: "Вайшешика – сутри". Сім категорій, що розкривають світ як рухому субстанцію, яка складається з дев'яти елементів (земля, вода, вогонь, повітря, ефір, час, простір, душа, розум-манас) та знаходиться у стані створення та руйнування. Відношення вайшешика до бога, карми та йоги. Вчення про індивідуальне "я", про його "вішешу" (особливість) і про свободу, як результат звільнення від страждань.

Тема 9. Філософська система міманси

Ортодоксальність поглядів представників даршани "міманса". Засновник – мудрець Джайміні. Етимологія назви ("міманса" – глибокі розмисли, дослідження). Першоджерело: "Сутра" Джайміні. Теорія пізнання "міманси" (природа та витоки пізнання, достовірність пізнання, розмисли про помилку). Вчення "міманси" про потенціальну енергію. Вчення про душу. Релігія та етика "міманси". Концепція обов'язку. Вчення про благо. Зв'язок філософії Міманси з практикою. Пурва (перша) Міманса. Мета філософствування: отримання порятунку, блага, насолоди, енергії. Засоби філософствування: 1) Практичний – ритуал; 2) Теорія пізнання. Умови пізнання: а) завдяки органам відчуття, б) існування об'єктів; в) виникнення віри. Дві форми процесу пізнання: безпосереднє знання та знання опосередковане. Теорія про «первісно існуючі звуки» – особливі субстанції.

Змістовий модуль 3. Давньоіндійська філософія

Тема 10. Філософія йоги

Даршана "йога" (Патанджалі), як спроба теоретичного обґрунтування вже існуючої практики. Засновник – мудрець Патанджалі. Етимологія назви ("йога" – приборкання). Першоджерело: "Йога – сутри Патанджалі". Історія виникнення. Чотири стадії шляху до просвітлення. Ідеал повної інтеграції з об'єктом (самадхі). Вчення про свободу та звільнення індивідуального "я" від страждань. Концепція особистісного божества – Ішвари. Вісім складових класичної йоги. Медитація як спосіб розчинення свідомості в Абсолюті. Пурва-міманса – вчення про дотримання приписів Вед. Уттара-міманса – вчення про природу реальності. Догматичний характер школи Міманса. Актуальний феноменалізм та абсолютна цінність ведичного знання.

Тема 11. Неортодоксальні даршани Стародавньої Індії.

Філософія джайнізму (VI – V ст. до н. е.).

Головні ознаки філософствування неортодоксальних даршан: 1) Заперечення Ведійського авторитету; 2) Заперечення сакрального знання взагалі; 3) Заперечення Абсолюту (субстанції).

Джайнізм – даршана і релігія. Етимологія назви ("джайни" – переможці). Засновники – мудреці Паршва та Махавіра (Вардхамана). Першоджерело: "Сіддханта". Головна мета вчення: звільнення від страждань (мокша). Критика ведизму та ритуалізму. Уявлення про світобудову. Авторитет "тіртханкарів" (тих, що ведуть крізь океан буття). Теорія пізнання джайнів (природа та види пізнання; джайнська теорія суджень), релятивність знання, вчення про опосередковуючий елемент пізнання – "деяким чином". Метафізика джайнів: джайнська концепція субстанції, класифікація субстанцій, душа (джива), неживі субстанції (аджива).

Специфіка етичних поглядів джайністів. «Три перлини» джайнів: правильна поведінка, правильне пізнання, правильна віра. Етика джайнів як вчення про правильну поведінку ("ахімса", "сат'я", "астея", "апаріграха"). Дві секти джайнізму: шветамбари ("одягнені у біле"), дігамбари ("одягнені у простір"). "Три перлини" джайнізму та чотири шляхетні істини у буддизмі. Теорія пізнання джайнів: дуалізм світу (аджива та джива). Роз'єднання світу – засіб отримання порятунку. Форми знання (маті та шруті). Три шаблі пізнання. Відношення джайнів до бога.

Тема 12. Філософія буддизму (VI ст. до н. е.)

Постать Будди Гаутама (Будда – "просвітлений") або Шак'ямуні у ранньому буддизмі. Першоджерело: "Палійський канон" (Трипітака), "Дхаммапада" (III ст. до н.е.). Специфіка світовідношення у буддизмі. Заперечення метафізики. Мета метафізики раннього буддизму – звільнення від страждання. Життя як страждання. Критика Абсолютного (Авторитарного) та матеріалістичного знання.

«Серединний шлях». Чотири шляхетні істини та восьмикроковий шлях досягнення самадхі (зосередження, заспокоєння). Головні філософські поняття: анти-душа, дхарма та нірвана. Вчення про дхарму. Метафізика очищення

(катарсису). Позитивні та негативні дії. Обов'язок. Відплата. Вчення про елементи анти-душі. Позитивні, негативні та серединні елементи енергії. Згасання енергії. Нірвана. Пліуралізм та релятивізм вчення раннього буддизму. Містична інтуїція та закон причинної взаємодії.

Йога Шак'ямуні та йога Патанджалі: спільне та особливе. Буддист у системі соціальних відносин. Уявлення про час, простір, індивідуальність та її звільнення у ранньому буддизмі. Вплив релігійного вчення буддистів на суспільний розвиток Індії, Китаю та інших країн. Актуальність філософської спадщини буддизму в сучасності.

Зусилля шравакі (тих, що слухали) зафіксувати і зберегти вчення Будди Гаутами. Релігійне та історичне значення діяльності шравак. Ключові релігійно-філософські постулати їх вчення. Розбрат між школою Стхавіра та махасангхіками у тлумаченні властивостей архатів. Школа Ватсіпутра: теза про збереження особистості у нірвані.

Стародавні школи Хінаяни. Вчення про призначення боддхісатви у Махаяні. Мадхьяміка і вісім заперечень Нагарджуни. Тлумачення феномену часу і простору. Ідеал звільнення та розмисли щодо дійсності і порожнечі. Причини та чинники розповсюдження буддизму за межами Індії. Ваджраяна і тантризм. Специфіка поглядів тих, хто сповідує ламаїзм. Чотири великі школи тибетського буддизму. Утруднення та міфи спроб раціонального осягнення тибетського буддизму. Медитативна практика школи Тянтай та її першоджерела. Школа "Чистої землі", або школа Лотоса, та її практична спрямованість. Мовчання, порожнеча і єдність дійсності як серцевина вчення школи Хуаянь. "Прямий шлях" шкіл Дхьяна і Чань. Школа Фасян, або школа "Знаків, що характеризують існування".

Тема 13. Філософське вчення чарваки-локаяти.

Джерело пізнання у вченні "чарваки-локаяти". Перші спалахи матеріалістичної філософії Стародавньої Індії. Теоретичне джерело: Махабхарата («Мокшадхарма», «Анугіта»). Проблема визначення часу виникнення. Етимологія назви. Перші вчителі: Бхрігу, Бхарадваджи. Критика тези про божественне походження світу. Негативне ставлення до сакрального знання. Негативне ставлення до "потойбічного світу та безсмертя". Критика жертвності. Вчення про першоелементи (земля, вода, вогонь, повітря). Теорія пізнання: вчення про умовивід. Відношення до інтуїції. Вчення про страждання та насолоду у житті. Зміст поняття "насолода". Гедонізм чарваків-локаятів. Чуттєва насолода – головна уява про щастя. Сенс та призначення життя у вченні локаятиків.

Змістовий модуль 4. Філософія Давніх Китаю та Японії

Тема 14. Зародження філософської думки у Китаї

Початок філософії у Китаї. Історичний огляд Стародавнього Китаю. Специфіка соціально-культурного середовища стародавнього Китаю. Основні етапи розвитку стародавньої китайської філософії.

Образ Стародавнього китайського мудреця «шен-жень». Воля звільнення від протиріччя (верх-низ, Небо-Земля, Дух неба-Дух предків, воля імператора – воля народу). Пошук Єдності світу. Споглядання природи та практичність – характерні риси філософствування стародавнього китайця. Невідокремленість суспільства від природи. Відношення до смерті та безсмертя. Вчення про Інь та Янь у філософській культурі Китаю.

Ритуал у культурі та філософії Стародавнього Китаю. Загальна характеристика ієрогліфічної писемності та її можливий вплив на світогляд авторів "П'ятикнижжя". Ключові теми розмислів у творах У-цзин (п'ятикнижжя): Ши-цзин, Шу-цзин, І-цзин, Лі-цзин і Чун-цю (Книга давнини, Книга пісень, Книга історії, Книга гір та морів, Книга порядку, Книга перемін, Книга гармонії тьми та ін.) – перша пам'ятка духовної культури Стародавнього Китаю.

Перехід від китайського міфу до філософствування. Особливість китайського міфу: історизація (евгемеризація) міфічних персон, зооморфність духів, ознаки нерозчленованості у ряді міфічних предків, Шан-Ді та Пань-гу (міфічний герой) як праотець природи. Міфічний герой Фу-сі та історія виникнення графічної книги І-цзин (книги змін). І-цзин – зародок філософського знання. Принцип Єдності світу – протиріччя Інь-ян та ци. Абстрактний вираз закономірності розвитку природи (внутрішнього та зовнішнього світу). Значення ворожби у безпосередній філософській практиці стародавнього китайця. Розвиток уяви про п'ять «стихій».

Тема 15. Філософія конфуціанства (VI – V ст. до н.е.)

Кун-фу-Цзи – засновник конфуціанства. «Лунь-юй»-першоджерело конфуціанства. Час написання "Лунь-Юй". Конфуціанське визначення "Дао". Обов'язок у системі філософських категорії стародавнього Китаю. Моральний приклад як норма управління народом. Воля предків як підґрунтя філософствування Конфуція.

Ідеал добродетності та ознаки утопізму у соціально-політичному вченні Конфуція. "Атака на серце" (совість) як принцип управління народом. Етичні ідеї Конфуція. Культ минулого та консерватизм у вченні Конфуція. «Виправлення імен» – катарсис істинного знання. Мета і призначення життя за Конфуцієм. Формування особистості та освіта у вченні Конфуція. Образ "шляхетного мужа". Уявлення про долю в китайській філософії. Культ предків та ритуал у системі філософських поглядів Конфуція.

Специфіка конфуціанства як релігії. «Взаємність», «золота середина», «людяність» – ключові поняття філософствування Конфуція. Відношення до батьків, відношення до освіти, відхід від натуфілософії, образ «шляхетного мужа» та інші питання у збірнику афоризмів «Лунь-юй». Учні Конфуція (Мен-цзи, Сюнь-цзи). Філософське вчення Мен-цзи. Філософське вчення Сюнь цзи (визначення сутності людини). Подальша доля конфуціанства в Китаї. Роль конфуціанства в історії розвитку китайської державності.

Тема 16. Філософські школи Стародавнього Китаю (моїзм, легізм, школа натурфілософів)

Виникнення філософських шкіл: даоцзя – школа даосистів, жуцзя – школа службових людей (конфуціанство), моцзя – школа моїстів, фацзя – школа законників (легістів), мінцзя – школа номіналістів (софістів), інь-ян-цзя – натурфілософська школа. Індивідуалістична філософія Чжуан-цзи (Чжоу Чжуан). Суб'єктивізм у поглядах. Визначення "Дао". Усамітнення. Нігілістичне ставлення до філософії взагалі, до об'єктивних критеріїв пізнання, до абсолюту, до "я". Релятивістська софістика. Розуміння свободи. Декаданс та художня форма філософствування.

Філософська школа моїстів (V – IV ст. до н. е.). Першоджерело: "Книга Мо" ("Мо цзи"). Засновник – вчитель Мо Ді. Відхід від конфуціанства. Філософія "всезагальної любові". Головні напрямки вчення: вчення про "Небо", антропоморфізм, заперечення долі, визначення народу, практичні основи знання. Знання народу як критерій істини.

Філософська школа «закону» (фа-цзя) (IV – III ст. до н. д.). Фей-цзи та Шан Ян. Філософія легістів в Стародавньому Китаї. Першоджерело: "Шан цзюнь шу" (Книга правителя області Шан), "Хань Фей-цзи". Засновники: Шан Ян, Шень Бухай, Шень Дао, Хань Фей цзи. Зв'язок поглядів Фей-цзи з даосизмом. Філософія легістів як антиморальна філософія. Критика конфуціанства. Критика філософії взагалі. Розвиток поглядів на філософію представників школи легістів. Філософія Шан Яна як антиморальне вчення, критика конфуціанства. Заперечення совісті. Страх як принцип філософствування та політичної дії. Настанови для народу. Філософія чиновництва. Реформи Шан Яна.

Значення імперії Цинь для розвитку духовності та філософського світогляду Китаю. Перервана традиція Шень Бухая на підґрунті "влади". Реформи Шень Дао на підґрунті "мистецтва керування". Філософія Хань Фей Цзи як заперечення філософії Конфуція. Реформи Хань Фей Цзи на підґрунті "закону". Сутність людини, філософія історії, призначення освіти та її реформа. Визначення "Дао" та "Де". Відтворення духовності в епоху Хань. Доля філософського вчення, філософських шкіл та філософів. Відтворення конфуціанства. Філософія Дун Чжун-шу (II ст. до н. е.). Дун Чжун-шу як голова ханських конфуціанців. Вчення про взаємодію "Неба" та "Людини" у праці "Три відповіді про небо та людство". Вчення про "Дао". Натурфілософські погляди Дун Чжун-шу. Антидіалектика. Погляд на циклічність історії.

Тема 17. Філософія даосизму

Філософія класичного даосизму (VI – V ст. до н. д.). Епоха Чжоу (Східне Чжаньго) – епоха "держав що знаходяться у стані боротьби" та "золоте сторіччя китайської філософії". Традиційні та нетрадиційні погляди на засновників даосизму. Легендарна особистість Лао-цзи, Лао-День (Лі Ер). Постать Лао-цзи з точки зору легенд та історичної науки. «Дао-де-цзин» – першоджерело даосизму. Час і умови створення "Дао-де-Цзин".

Вчення про Дао, сучасні спроби раціоналістичної інтерпретації. Визначеність та невизначеність Дао. Дао як небуття, заперечення субстанції. «Дао» як принцип зародження та «Дао» як закономірність світу. «Де» як принцип становлення. «Де» як можливість визначеного Дао. Мета і призначення процесу пізнання, специфіка діалектики у поглядах Лао-Цзи. Співвідношення Дао і Де. Ідеал "недіяння" та принципи соціалізації тих, хто сповідує даосизм. Питання благочестя образу наймудрішого, управління державою, визначення народу, відношення до освіти, діяльності та недіяльності у «Дао-де-цзин».

Соціально-політичні погляди Лао-Цзи. Роль даосизму в історії Китаю. Магія та легенди даосів. Філософія тантризму. Філософські ідеї тантризму. Витоки тантризму. Основні концепції тантризму. Окультна традиція. Ритуали. Медитативні практики тантризму. Візуалізація, мандала, мудра. Шива та Шакті. Сексуальність та аскетизм. Кундаліні. Союз матерії та свідомості. Буддійський тантризм. Мудрість та співчуття. Буддизм у Тибеті. Чистий розум. Міларепа.

Тема 18. Філософія дзен-буддизму.

Філософія Дзен-буддизму. Витоки та розвиток Дзен. Метафізика та гносеологія Дзен. Етична та естетична концепції Дзен. Медитація у Дзен. Поняття Саторі. Відмінність філософії Дзен від класичного буддизму. Основні представники Дзен-буддизму в Китаї. Чуттєво-емоційний зміст Дзен-буддизму.

Буддизм у Японії. Школи Санрон, Куся, Дзедзицу, Ріцу, Хоссо, Кегон. Тяжіння до образного виразу змісту вчення у школах Тендай і Сігон. Виникнення і розповсюдження Дзен. Інтерпретація пробудження як кінцевої мети. Японська філософія. Філософія Дзен. Естетизм японського світосприйняття. Ключові засади японської філософії. Філософські ідеї синтоїзму. Метафізика та гносеологія Дзен. Етична та естетична концепції Дзен. Етика та естетика Бушідо. Морально-етична доктрина Шинобі. Витоки та розвиток Дзен. Особливості Дзен. Риндзай-Дзен. Сото-Дзен. Просвітлення у процесі медитації. Природа Будди. Практика Дзен. Анархія і дисципліна. Естетика Дзен.

6.2 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1. Умови формування та загальні риси філософії стародавності						
Тема 1. Вступ. Філософія Стародавнього світу в історико-філософському процесі	10	2	2			6
Тема 2. Специфіка культурного середовища східної традиції філософствування	10	2	2			6
Тема 3. Особливості східного світосприйняття	11	2	2			6
Разом за змістовним модулем 1.	31	6	6			18
Змістовий модуль 2. Філософія Стародавньої Індії						
Тема 4. Зародження давньоіндійської філософської думки. Ведична філософська спадщина	10	2	2			6
Тема 5. Упанішади – перша спроба філософського знання	10	2	2			6
Тема 6. Ортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Філософська система веданти	10	2	2			6
Тема 7. Філософська система санкх'я	10	2	2			6
Тема 8. Філософія нья та вайшешика	10	2	2			6
Тема 9. Філософська система міманси	10	2	2			6
Разом за змістовним модулем 2.	60	12	12			36
Модуль 2.						
Змістовий модуль 3. Філософія йоги та неортодоксальні школи Стародавньої Індії.						
Тема 10. Філософія йоги.	10	2	2			6

Тема 11. Неортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Філософія джайнізму	10	2	2			6
Тема 12. Філософія буддизму.	9	2	2			6
Тема 13. Філософія чарваки-локаяти	11	2	2			6
Разом за змістовним модулем 3.	40	8	8			24
Змістовий модуль 4. Філософія Давніх Китаю та Японії						
Тема 15. Зародження філософської думки у Китаї	10	2	0,5			6
Тема 16. Філософія конфуціанства	10	2	0,5			6
Тема 17. Філософські школи Стародавнього Китаю	9	2				6
Тема 18. Філософія дзен-буддизму	10	2				6
Разом за змістовним модулем 4.	49	10	1			6
Разом за семестр	180	36	36			108

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	у тому числі				
		лекції	Практичні (семінарські)	лабораторні	Індивідуальна робота	Самостійна робота
Модуль 1.						
Змістовий модуль 1. Умови формування та загальні риси філософії стародавності						
Тема 1. Вступ. Філософія Стародавнього світу в історико-філософському процесі	1					9
Тема 2. Специфіка культурного середовища східної традиції філософствування	1					9
Тема 3. Особливості східного світосприйняття	2					9
Разом за змістовним модулем 1.	4					27
Змістовий модуль 2. Філософія Стародавньої Індії						

Тема 4. Зародження давньоіндійської філософської думки. Ведична філософська спадщина	1					9
Тема 5. Упанішади – перша спроба філософського знання	1					9
Тема 6. Ортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Філософська система веданти	1					9
Тема 7. Філософська система санкх'я	1					
Тема 8. Філософія ньяя та вайшешика	2					9
Тема 9. Філософська система міманси	2					9
Разом за змістовним модулем 2.	8					45
Модуль 2.						
Змістовий модуль 3. Філософія йоги та неортодоксальні школи Стародавньої Індії.						
Тема 10. Філософія йоги.						10
Тема 11. Неортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Філософія джайнізму	1					10
Тема 12. Філософія буддизму.	1					10
Тема 13. Філософія чарваки-локаяти	1					10
Разом за змістовним модулем 3.	3					40
Змістовий модуль 4. Філософія Давніх Китаю та Японії						
Тема 14. Зародження філософської думки у Китаї	1					10
Тема 15. Філософія конфуціанства	1					10
Тема 16. Філософські школи Стародавнього Китаю	1					10
Тема 17. Філософія даосизму	1					10
Тема 18. Філософія дзен-буддизму	1					9
Разом за змістовним модулем 4.	5					48
Разом за семестр	20					108

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Формування та загальні риси філософії Стародавнього Сходу	2	-
2	Специфіка та особливості східної традиції філософствування	2	-
3	Особливості східного світосприйняття	2	-
4	Зародження та становлення давньоіндійської філософської думки	2	-
5	Філософська система веданти	2	-
6	Філософська система санкх'я.	2	-
7	Філософія ньяя та вайшешика	2	-
8	Філософська система міманси	2	-
9	Філософія йоги та школа міманси	2	-
10	Філософія джайнізму (VI – V ст. до н. е.).	2	-
11	Філософія буддизму (VI ст. до н. е.)	3	-
12	Філософське вчення чарваки-локаяти.	2	-
13	Зародження філософської думки у Китаї	2	-
14	Філософія конфуціанства (VI – V ст. до н.е.)	2	-
15	Філософські школи Стародавнього Китаю (моїзм, легізм, школа натурфілософів)	2	-
16	Філософія даосизму	3	-
17	Філософія дзен-буддизму	2	-
	Всього	36	-

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	Філософія Стародавнього світу в історико-філософському процесі	6	8
2	Специфіка культурного середовища східної традиції філософствування	6	8
3	Особливості східного світосприйняття	6	8
4	Зародження давньоіндійської філософської думки. Ведична філософська спадщина	6	8
5	Упанішади – перша спроба філософського знання	6	8
6	Ортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Філософська система веданти	6	9
7	Філософська система санх'я	6	9
8	Філософія нья та вайшешика	6	9
9	Філософська система міманси	6	9
10	Філософія йоги	6	10
11	Неортодоксальні даршани Стародавньої Індії. Філософія джайнізму	6	10
12	Філософія буддизму	6	10
13	Філософське вчення чарваки-локаяти.	6	9
14	Зародження філософської думки у Китаї.	6	9
15	Філософія конфуціанства.	6	9
16	Філософські школи Стародавнього Китаю (моїзм, легізм, школа натурфілософів).	6	9
17	Філософія даосизму.	6	10
18	Філософія дзен-буддизму.	6	8
	Разом	108	160

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Навчальна дисципліна «Філософія Стародавнього Сходу» частково передбачає комп'ютерне тестування. Тестування здійснюється в системі Moodle. Тому для успішного оволодіння змістовим обсягом компонент програми використовуються спеціалізовані кабінети, обладнані мультимедійними пристроями та Wi-fi мережею.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Антология даосской философии. – М., 1994.
2. Бойченко О.І. Філософська антропологія давнього Китаю. – К., 2003.
3. Бродов В. В. Истоки философской мысли Индии. Йога. – М., 1990.
4. Буддизм. Четыре благородных истины. – М. – Харьков, 2000.
5. Великие мыслители Востока / Ян.П. Мак- Грил (ред.) Н. Баранова (пер.). - М., 1999.
6. Вовк С. М. Даосизм: вчення і світогляд. - Чернівці, 2003.
7. Гостеева Е.И. Философия Вайшешика. - Ташкент, 1963.
8. Гусева И.Р. Джайнизм. - М., 1968.
9. Древнеиндийская философия. Начальный период. - М., 1972.
10. Древнекитайская философия. Собрание текстов. В 2-х т. Вступ. статья. В.Г.Буркова и М.А.Титаренко). ч.1-2. — М., 1972-1973.
11. Жизнь Будды, индийского учителя жизни. Пять лекций по буддизму. – Самара, 1998.
12. Завадская Е.В. Восток на Западе. – М., 1970.
13. Избранные сутры китайского буддизма. Пер. с кит. Д.В.Поповцева, К.Ю.Солонина, Е.А.Торчинова. – С.-Пб., 1999.
14. Индуизм. Джайнизм. Сикхизм (словарь). – М., 1996.
15. Исаева Н.В. Слово, творящее мир. От ранней веданты к кашмирскому шиваизму: Гаудапада, Бхартрихари, Абхинавагупта. - М., 1996.
16. Исаева Н.В. Шанкара и индийская философия. – М., 1991.
17. История китайской философии: Пер. с кит. / Общ. ред и послесл. М.Л.Титаренко. – М., 1989.
18. Классическая йога. – М., 1992.
19. Кобзев А.И. Учение о символах и числах в китайской классической философии. М., 1994.
20. Конфуцианский трактат "Чжун Юн": Переводы и исследования / РАН ; Институт Дальнего Востока / А.Е. Лукьянов (сост.), Д. Конисси (пер.). - М., 2003.
21. Конфуций и его школа / Владимир Вячеславович Малявин (сост.и авт.предисл.). - М., 1996.
22. Конфуций. Беседы и суждения Конфуция / Р.В. Грищенко (сост.,подгот.текста,примеч.и общ.ред.), Л.С. Переломов (предисл.). - СПб., 1999.
23. Конфуций: Жизнь, учение, мысли, изречения, афоризмы / Виктор Викторович Юрчук (авт.-сост.). - 3.изд., с изм. - Минск, 2003.
24. Лукьянов А. Е. «Лао-Цзы». Философия раннего даосизма. - М., 1991.
25. Лукьянов А.Е. Становление философии на Востоке :(Древний Китай и Индия) / Российский международный фонд культуры. - 2. изд. испр. и доп. - М., 1992.

26. Луцишина О.А. Уявлення про людину в Рігведі. - К., 2005.
27. Лысенко В.Г., Терентьев А. А., Шохин В. К. Ранняя буддийская философия. Философия джайнизма. М., 1994.
28. Мудрецы Поднебесной: Конфуций. Лао-Цзы. – Симферополь, 1998.
29. Мюллер М. Шесть систем индийской философии: Пер. с англ. - М., 1995.
30. Радхакришнан С. Индийская философия: В 2 т. СПб., 1994.
31. Розенберг О.О. Труды по буддизму. М., 1991.
32. Рой М. История индийской философии. Греческая и индийская философии. – М., 1958.
33. Степанянц М.Т. Восточная философия. Избранные тексты. М., 1997.
34. Стивенсон Д. Восточная философия. – М., 2005.
35. Философские тексты Махабхараты. – Вып.1, кн.1. Бхагавадгита. – Ашхабад, 1978.
36. Хамітов Н., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії. Проблема людини та її меж: навчальний посібник / під ред. Н.Хамітова (2-е вид.) - К., 2006.
37. Хрестоматия по истории философии. В 3-х ч. – Ч.1. – М., 1998.
38. Чанышев А.Н. Курс лекций по древней и средневековой философии. – М., 1991.
39. Читанка з історії філософії: У 6 кн. Кн. 1: Філософія Стародавнього Світу. К., 1992.
40. Шохин В. К. Брахманистская философия. Начальный и раннеклассический периоды. - М., 1994.
41. Шохин В.К. Первые философы Индии: Учеб. пособие для ун-тов и вузов. – М., 1997.
42. Шохин В.К. Школы индийской философии: Период формирования (IV в. до н.э. - II в. н.э.) / РАН; Институт философии. - М., 2004.
43. Шохин В.К., Терентьев А.А. Философия джайнизма. – М., 1994.
44. Юнг К.Г. Буддизм // История современной зарубежной философии. Компаративистский подход. - СПб, 1997.

Допоміжна

1. Абаев Н.В. Чань-буддизм и культурно-психологические традиции в средневековом Китае. - Новосибирск, 1989.
2. Андросов В.П. Буддизм Нагарджуны: Религиозно-философские трактаты / РАН; Институт востоковедения. - М., 2000.
3. Андросов В.П. Словарь индо-тибетского и российского буддизма. – М., 2000.
4. Атхарваведа//Древнеиндийская философия. – М., 1972.
5. Бамбуковые страницы: Антология древнекитайской литературы. – М., 1994.
6. Беккер К.Ф. Мифы древнего мира - Симферополь, 1998.
7. Бонгард-Левин Г.М. Древнеиндийская цивилизация: Философия, наука, религия. – М., 1980.
8. Бонград -Левин Г.М., Бухарин М.Д., Вигасин А.А. Индия и античный мир. - М., 2002.

9. Бродов В.В Истоки философской мысли Индии. Йога. - М., 1990.
10. Буддизм в Японии. – М., 1993.
11. Буддизм. Четыре благородных истины. - М. - Харьков, 2000.
12. Будон Р. История буддизма (Индия и Тибет) / Е.Е. Обермиллер (пер.с тибет.), А.М. Донец (пер.с англ.). - С.Пб., 1999.
13. Буланже П.А. Будда. Конфуций: Жизнь и учение. - М., 1995.
14. Введение в буддизм. Под ред. В.И. Рудого. – С.-Пб., 1999.
15. Вершинин В.Н. "Дао" здесь и сейчас (указующие главы). - О., 2001.
16. Гране Марсель. Китайская мысль / В.Б. Иорданский (пер.с фр.). - М., 2004.
17. Григорьева Т.П. Дао и логос: Встреча культур. - М., 1992.
18. Давид-Неэль А. Мистики и маги Тибета. – М., 1991.
19. Далай-лама. Мир тибетского буддизма. – С.-Пб., 1996.
20. Дао и даосизм в Китае. – М., 1982.
21. Дао: гармония мира. - М.: Эксмо; - Харьков, 2000.
22. Дебольский Д.Д. К познанию абсолюта: Духовный опыт индийских и христианских мистиков. - М., 1996.
23. Демишев В.К. Китайский календарь: Методы расчета и принципы китайской философии. - К., 1999.
24. Древнекитайский философ Мо Ди, его школа и учение. М., 1985.
25. Древнекитайская философия. Нач. период. (Подгот. текстов, вступит. статья и коммент. В.В.Бродова.) Изд. 2-е. – М., 1972.
26. Дхаммапада. Буддизм. – М. – Харьков, 2000.
27. Дюмулен Г. История Дзен-буддизма. Индия и Китай. – М., 1994.
28. Ермаков М.Е. Мир китайского буддизма. – С.-Пб., 1994.
29. Ермакова Т.В., Островская Е.П. Классический буддизм. - СПб., 2004.
30. Калашник (Mei) Л.С. Давньокитайська міфологія як засіб родинного виховання. – Запоріжжя, 2004.
31. Китайская философия. Энциклопедический словарь. – М., 1994.
32. Книга Мудрых Радостей / В.В. Малявин (сост.). - М., 1997.
33. Книга Прозрений / В.В. Малявин (сост.). - М., 1997.
34. Костюченко В. С. Классическая веданта и неоведантизм.— М., 1983.
35. Лао Цзы. Обрести себя в Дао / И.И. Семенов (сост., авт. предисл., пер.с древнекит. и нем., коммент.). - М., 1999.
36. Лу Куань Юй. Даосская йога, алхимия и бессмертие. — СПб., 1993.
37. Лукьянов А.Е. Лао-цзы и Конфуций: Философия Дао / РАН; Институт Дальнего Востока. - М., 2000.
38. Махабхарата. – М., 1950-1962. – Кн. 1-2.
39. Мистерия Дао: Мир "Дао дэ цзина" / Институт Дальнего Востока РАН; Научно-исследовательский центр духовно-мистической культуры / А.А. Маслов (сост.), А.А. Маслов (пер.). - М., 1996.
40. Мудрецы Поднебесной: Конфуций. Лао-Цзы. - Симферополь, 1998.
41. От магической силы к моральному императиву: категория дэ в китайской культуре / отв.ред.: Борох Л.Н. (сост., отв.ред.), А.И. Кобзев (сост., отв.ред.). - М., 1998.

42. Переломов Л.С. Конфуций: "Лунь юй": Исследование, пер. с кит., комментарии / РАН; Институт Дальнего Востока / Чжу Си (факсимильный текст "Лунь юя" с коммент.) - М., 1998.
43. Ригведы. – В 4-х т. – М., 1989.
44. Синнет А.П. Учение Будды. – М., 1995.
45. Стретерн П. Конфуций за 90 минут. – М., 2005.
46. Сутры философии санхья. Таттва- самаса. Крама- дипика. Санхья-сутры. Санхья- сутра- вритти / РАН; Институт философии (Москва) / В.К. Шохин (подгот.), Д.Б. Шимилис (художн.). - М., 1997.
47. Томпсон Мел. Восточная философия. – М., 2001.
48. Торчинов Е. А. Даосизм: опыт историко-религиозного описания: Учеб. пособие для студ. вузов, обуч. по гуманит. спец. - СПб., 1998.
49. Торчинов Е. Введение в буддизм. – С.-Пб., 2005.
50. Торчинов Е.А. Введение в буддологию. Курс лекций. СПб., 2000.
51. Трубецкой С.Н. История древней философии. - М.: Кучково поле, 2005.
52. Упанишады. – В 3-х кн. – М., 1992.
53. Фёрштайн Г. Энциклопедия йоги / Георг Фёрштайн. - Пер. с англ. А.Гарькавого. - М., 2003.
54. Швейцер А. Мировоззрение индийских мыслителей. Мистика и этика / Ю.В. Дубровин (пер.с нем., послесловие). - М., 2002.
55. Щербатской Ф.И. Теория познания и логика по учению позднейших буддистов: В 2 ч. СПб., 1995.
56. Элиаде М. Йога: свобода и бессмертие. – К., 2000.
57. Юнг К.Г. Йога и Запад: Пер. с нем. / П.П. Максима (сост.), П.П. Максима (пер.). - Львов; К., 1994.
58. Юнг К.Г. О психологии восточных религий и философий. – М., 1994.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/13170/>
2. <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12737/>
3. https://pidru4niki.com/15970122/filosofiya/svoyeridnist_filosofiyi_starodavnih_in_diyi_kitayu